

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, casarea deciziei din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către lichidatorul Societății cu Răspundere Limitată „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan, împotriva lui Ghennadi Sușco cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-1366/23
nr. PIGD 2-21091832-01-2ra-30082023)

Admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motiv că instanța de apel nu cercetat toate circumstanțele ce țin de preținsele raporturi de împrumut, începutul și curgerea termenului de prescripție, precum și nu a verificat argumentul invocat de pârât că a restituit împrumutul.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru – jud. P. Harmanic
Curtea de Apel Chișinău – jud. N. Budăi, I. Cotruță, I. Țurcan

19 decembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 17 iunie 2021, lichidatorul Societății cu Răspundere Limitată „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan, (în continuare SRL „Casa-Video”) a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ghennadi Sușco cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a invocat că, prin hotărârea nr. 2i-849/2019 din 19 mai 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, s-a intentat procedura de faliment simplificat a SRL „Casa-Video”, fiind desemnat în calitate de lichidator administratorul autorizat Vladimir Balan.

3. Administratorul autorizat Vladimir Balan a indicat că, examinând activitatea SRL „Casa-Video”, a constatat că la 26 februarie 2016, din contul bancar al debitorului insolubil a fost transferată către Ghennadi Sușco suma de 200 000 MDL sub formă de împrumut, care nu a fost restituită până în prezent.

4. Împrumutul acordat de SRL „Casa-Video” lui Ghennadi Sușco se confirmă prin extrasul din contul bancar, care atestă că la 26 februarie 2016 a fost transferat la contul bancar al părâtului împrumutul în sumă de 200 000 MDL.

5. Astfel, la data întocmirii cererii de chemare în judecată, Ghennadi Sușco avea față de SRL „Casa-Video” o datorie în sumă de 200 000 MDL.

6. Lichidatorul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului a menționat că, la 23 aprilie 2021, a expediat în adresa lui Ghennadi Sușco o somație prin care a solicitat achitarea datoriei restante față de SRL „Casa-Video”. Însă, corespondența nu a fost reclamată de adresat.

7. Potrivit răspunsului Agenției Servicii Publice din 07 aprilie 2021, ultimul domiciliu al lui Ghennadi Sușco este în mun. Chișinău, str. Mitropolit Varlaam, 86, ap. 9.

8. La 17 mai 2021, lichidatorul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului a expediat în adresa lui Ghennadi Sușco o somație repetată, prin care

i-a solicitat restituirea împrumutului în termen de 5 zile. Însă, aceasta la fel nu a fost recepționată.

9. Lichidatorul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan, a solicitat prin cererea de chemare în judecată încasarea de la Ghennadi Sușco în beneficiul SRL „Casa-Video” datoria în mărime de 200 000 MDL și compensarea cheltuielilor de judecată.

ASPECTE DE PROCEDURĂ

10. La 25 octombrie 2022, Ghennadi Sușco a depus prin intermediul poștei electronice cerere privind excepția de tardivitate (f.d. 49, 50, 52).

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

11. Prin încheierea protocolară din 25 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins cererea privind excepția de tardivitate, în ordinea art. 186¹ din Codul de procedură civilă, ca neîntemeiată și nemotivată (f.d. 56-58).

12. Prin hotărârea din 08 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis acțiunea depusă de lichidatorul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan. S-a încasat de la Ghennadi Sușco în beneficiul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului suma de 200 000 MDL cu titlu de împrumut acordat la 26 februarie 2016. S-a încasat de la Ghennadi Sușco în beneficiul Statului suma de 6 000 MDL cu titlu de taxă de stat (f.d. 59, 64-66).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

13. La 07 decembrie 2022, Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 08 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 62), iar la 10 mai 2023 a depus cererea de apel motivată (f.d. 78-79 recto-verso).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL DUPĂ REJUDECARE

14. Prin decizia din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase și s-a menținut hotărârea din 08 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 98, 99-107).

15. În consolidarea soluției, instanța de apel a reținut că, la 26 februarie 2016, SRL „Casa-Video” a transferat la contul bancar a lui Ghennadi Sușco un împrumut în sumă de 200 000 MDL, conform contractului de împrumut din 25 februarie 2016,

fapt confirmat prin ordinul de plată nr. 155 și extrasele din contul bancar (f.d. 10, 16, 54).

16. Instanța de apel a remarcat că, din momentul primirii de către Ghennadi Sușco a sumei de 200 000 MDL, între părțile litigante a fost încheiat contract de împrumut în formă scrisă. Or, înscrisul (ordinul de plată nr. 155 din 26 februarie 2016) prezentat și anexat la dosar de lichidatorul Vladimir Balan denotă faptul că SRL „Casa-Video” a transmis, iar Ghennadi Sușco a primit suma de bani de 200 000 MDL cu titlu de împrumut. Ordinul de plată nr. 155 din 26 februarie 2016 și extrasului din contul bancar demonstrează incontestabil existența raportului juridic obligațional între părți.

17. În opinia instanței de apel, înscrisul cu titlu de ordin de plată întrunește elementele ce materializează existența raportului obligațional, a dat naștere la drepturi și obligații civile și a produs efecte juridice, or, la caz nu s-au stabilit temeieri de nulitate în sensul normei prevăzute la art. 220 alin. (1) din Codul civil, condiții ce de altfel atestă temeinicia pretenției de încasare a datoriei formulate de SRL „Casa-Video”.

18. La fel, instanța de apel a observat că, în cererea privind excepția de tardivitate, Ghennadi Sușco recunoaște împrumutul primit de la SRL „Casa-Video”, însă indică asupra faptului că, la 16 martie 2016, l-a rambursat în contabilitatea întreprinderii, anexând declarația Ninei Tihotcaia (f.d. 50-51). Însă, instanța nu a putut reține declarația Ninei Tihotcaia ca probă pertinentă și concludentă, ce ar demonstra pretinsa onorare a obligației de restituire a împrumutului de către Ghennadi Sușco. Or, Nina Tihotcaia este mama lui Ghennadi Sușco și are un interes personal.

19. Mai mult ca atât, în cazul în care Nina Tihotcaia ar fi primit de la Ghennadi Sușco suma împrumutului și a introdus-o în casieria SRL „Casa-Video”, urma să prezinte în acest sens o dispoziție de plată. Pretinsa restituire a împrumutului urma a fi contabilizată în mod corespunzător. Însă, Ghennadi Sușco nu a prezentat probe care ar confirma stingerea datoriei față de SRL „Casa-Video”.

20. Cu titlu subsecvent, instanța de apel a apreciat ca fiind justă soluția primei instanțe de a respinge cererea privind ridicarea excepției de tardivitate, or, din ordinul de plată din 26 februarie 2016 nu poate fi dedusă scadența obligațiilor de restituire a împrumutului Ghennadi Sușco. La fel, nici Ghennadi Sușco nu a anexat vreo probă din care ar fi posibil de dedus scadența împrumutului.

21. Având în vedere că ordinul de plată din 26 februarie 2016 nu stipulează scadența obligațiilor de restituire a împrumutului de către Ghennadi Sușco, prin prisma art. 272 din Codul civil, termenul prescripției a început să curgă din momentul când debitorul a fost pus în întârziere.

22. Astfel, ținând cont de faptul că debitorul a fost somat prin notificările din 23 aprilie 2021 și 15 mai 2021, iar cererea de chemare în judecată a fost depusă la 17 iunie 2021, la caz, nu există temeuri de fapt și de drept pentru aplicarea excepției de tardivitate.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

23. La 30 august 2023, Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, a declarat recurs împotriva deciziei din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art. 432 alin. (2) lit. a) din Codul de procedură civilă, solicitând casarea deciziei recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel (f.d. 112-115).

ARGUMENTELE RECURSULUI

24. În motivarea recursului, Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, în esență, a reiterat circumstanțe de fapt și de drept similare celor expuse în cererea de apel, suplimentar invocând că, instanța de apel a nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată.

25. Recurentul a considerat că, instanța de apel în mod eronat a apreciat critic declarația Ninei Tihotcaia și nu reținut-o ca probă pertinentă și concludentă, ce ar demonstra executarea obligației de restituire a împrumutului, motivând prin faptul că Nina Tihotcaia este mama debitorului și are un interes personal, precum și că nu a fost prezentate documente contabile/fiscale care să ateste restituirea împrumutului și contabilizarea banilor la SRL „Casa-Video”. Or, lipsa unor documente și lipsa contabilității coerente la SRL „Casa-Video” nu este imputabilă lui Ghenadie Sușco. Orice întreprindere trebuie să aibă o evidență completă și doar faptul că ar există o înregistrare a ieșirii de bani într-o contabilitate nu semnifică că aceștia nu au fost returnați. Mai mult, Ghennadi Sușco nu era obligat să păstreze careva acte pe parcursul a 6 ani de zile.

26. Recurentul a menționat că, ordinul de plată pentru transferul de bani nu este un document care confirmă datoria la moment, or, suma respectivă a fost restituită prin depunerea banilor în casierie și întocmirea ordinului de încasare. Iar, faptul că SRL „Casa-Video” nu deține contabilitatea și evidența fiscală nu este temei de a considera existența datoriei.

27. La fel, recurentul a atras atenția la faptul că, reclamanta nu a prezentat documentele care ar confirma indubitabil existența datoriei, și anume un act de recunoaștere a datoriei semnat de ambele părți, situații contabile analitice, bilanțul societății. Lichidatorul reclamantei nu a administrat niciun document care să dovedească existența datoriei.

28. Cu referire la excepția de tardivitate, recurentul a notat că banii au fost transferați în urmă cu 8 ani, iar el nu a primit nicio somație de la lichidatorul SRL „Casa-Video”. Iar, faptul că el a fost pus în întârziere poate fi considerat valabil doar în cazul în care i-ar fi fost trimisă o somație de plată a datoriei.

29. Finalmente, recurentul a opinat că SRL „Casa-Video” nu a făcut proba existenței contractului de împrumut și a existenței unei datorii la momentul înaintării acțiunii.

POZIȚIA INTIMATULUI

30. Prin referința din 29 februarie 2024, intimatul lichidatorul SRL „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan, a solicitat declararea recursului lui Ghennadi Sușco ca fiind inadmisibil în temeiul art. 433 alin. (1) lit. a), e) și f) (recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1); e) problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței; f) recursul este vădit neîntemeiat din Codul de procedură civilă.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

31. Art. 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel.”

32. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

33. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

34. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

35. Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

36. Recursul declarat de către Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din

31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

37. Art. 432 din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la momentul depunerii recursului:

„(1) Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;

b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;

c) a interpretat în mod eronat legea;

d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

38. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă:

„Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

39. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

40. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

41. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

42. Art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.”

43. Art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la momentul judecării cauzei în ordine de apel:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

44. Art. 267 din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

(2) Acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege.”

45. Art. 391 din Codul civil, în redacția în vigoare după 01 martie 2019:

„(1) Termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

(2) Acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege.”

46. Art. 271 din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă până la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.”

47. Art. 394 din Codul civil, în redacția în vigoare după 01 martie 2019:

„Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepția de tardivitate conform Codului de procedură civilă.”

48. Art. 272 alin. (1) și (3) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligației sau în care executarea poate fi cerută oricând, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când debitorul trebuie să execute obligația.”

49. Art. 395 din Codul civil, în redacția în vigoare după 01 martie 2019:

„(1) Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligației sau în care executarea poate fi cerută oricând, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când creditorul a cerut executarea; dacă, conform conținutului obligației, debitorul beneficiază de un termen suspensiv de la cerere, se aplică dispozițiile alin. (2).”

50. Art. 512 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.”

51. Art. 514 din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.”

52. Art. 572 alin. (2) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

53. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit extrasului din e-mailul Zimbra cu adresa „valeria.puntea@justice.md”, copia deciziei din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată în mod electronic recurentului Ghennadi Sușco și reprezentantului acestuia, avocatului Constantin Tănase, la 07 iulie 2023 (f.d. 108). În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă la 30 august 2023 (f.d. 112).

54. Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase, este admisibil.

55. Prin prisma prevederilor art. 444 din Codul de procedură civilă, la caz, examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat fără invitarea și respectiv prezența participanților la proces.

56. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, din motivele ce succed.

57. Conform avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate.

58. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrar judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

59. Instanța de recurs consemnează că legea procedural civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

60. Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

61. În acest sens, legiuitorul a investit apelul cu efect devolutiv, care presupune două limite raționale: *tantum devolutum quantum appellatum*, adică instanța de apel

rejudecă în fapt și în drept, ceea ce apelantul a înțeles să atace din hotărârea primei instanțe, fiind o consecință a principiului disponibilității care guvernează procesul civil și *tantum devolutum quantum iudicatum*, unde instanța de apel efectuează o nouă examinare în fond, dar și exercită controlul judiciar complet, în fapt și în drept, asupra ceea ce a hotărât prima instanță.

62. Astfel, respectând principiile dreptului procesual civil, instanței de apel îi revine o deosebită atenție de a determina toate componentele acțiunii civile, și în special obiectul acțiunii civile și temeiurile acesteia. Obiectul acțiunii civile îl formează pretențiile reclamantului față de pârât, adresate instanței de judecată în scopul apărării propriilor drepturi și care reies din raportul material-litigios și în privința cărora instanța de judecată urmează să se expună prin hotărâre.

63. Prin urmare, instanța de judecată și de apel trebuie să determine raportul material-litigios dintre părți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia. Subsecvent identificării raporturilor dintre părți, instanța de judecată urmează să stabilească obiectul probațiunii pe pricina dedusă judecății, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

64. În cadrul determinării corecte a specificului obiectului acțiunii civile și al temeiului acesteia, instanța de judecată are obligația nu doar de a identifica natura raportului juridic dedus judecății, ci și, la cererea părții interesate, de a verifica incidența termenului de prescripție aplicabil pretențiilor formulate. Verificarea respectării termenului de prescripție constituie o etapă esențială a examinării în fond a acțiunii, întrucât dreptul material la acțiune, adică posibilitatea creditorului de a obține protecția judiciară a dreptului său, nu poate fi exercitat valabil dacă termenul legal a fost depășit.

65. Astfel, stabilirea obiectului acțiunii civile (pretențiile concrete față de pârât) este indisolubil legată de identificarea temeiului juridic și factual al acesteia, ceea ce impune instanței să analizeze momentul nașterii dreptului la acțiune și durata termenului în care acesta putea fi valorificat. Determinarea corectă a temeiului presupune, în mod necesar, delimitarea faptelor generatoare ale raportului litigios de cele care marchează începutul curgerii prescripției și, după caz, întreruperea sau suspendarea curgerii lui.

66. Prin urmare, în exercitarea rolului său, instanța de judecată este chemată să examineze dacă acțiunea a fost introdusă în termenul legal. Această verificare este indispensabilă pentru asigurarea echilibrului dintre principiul stabilității raporturilor juridice și dreptul la un proces echitabil, întrucât admiterea unei acțiuni prescrise, în

condițiile în care debitorul a ridicat problema tardivității, ar conduce la încălcarea securității juridice și la perpetuarea incertitudinii în raporturile de drept civil.

67. La caz, analizând minuțios memoriul deciziei din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a exercitat un control judiciar efectiv, complet și complex al încheierii protocolare din 25 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care s-a respins cererea privind excepția de tardivitate și nici asupra circumstanțelor esențiale privind momentul nașterii dreptului la acțiune al SRL „Casa-Video” și incidența termenului de prescripție extinctivă. Deși pârâțul Ghennadi Sușco a invocat expres excepția de tardivitate, instanța de apel nu a verificat dacă termenul de prescripție extinctivă a fost calculat în mod corect de către prima instanță, raportat la natura juridică a pretențiilor formulate la momentul în care reclamanta a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

68. La aspectul dat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție observă că, instanțele ierarhic inferioare s-au limitat la a reține, în mod formal, că raporturile obligaționale dintre SRL „Casa-Video” și Ghennadi Sușco sunt confirmate prin ordinul de plată nr. 155 din 26 februarie 2016 și că acesta nu stipulează scadența obligațiilor de restituire a împrumutului de către Ghennadi Sușco.

69. În consecință, instanțele inferioare au concluzionat că, în speță, termenul prescripției extinctive a început să curgă din momentul punerii în întârziere a debitorului prin somațiile din 23 aprilie 2021 și 15 mai 2021.

70. Instanța de recurs nu poate reține ca viabilă o asemenea concluzie, în condițiile în care instanțele ierarhic inferioare nu au efectuat o examinare efectivă a raportului juridic dedus judecății și a probelor care în baza căruia acesta a luat naștere.

71. La caz, pretențiile reclamantei au fost întemeiate pe existența unui raport juridic de împrumut, susținându-se că la 26 februarie 2016 SRL „Casa-Video” i-a transferat lui Ghennadi Sușco suma de 200 000 MDL cu titlu de împrumut. Cu toate acestea, instanțele inferioare au omis să constate că raporturile juridico-civile și obligaționale dintre părți nu au luat naștere în baza ordinului de plată nr. 155 din 26 februarie 2016, acesta având doar valoarea unui mijloc de executare a unei obligații preexistente.

72. Din extrasul din cont al SRL „Casa-Video”, care în esență reprezintă descifrări ale operațiunilor contabile (f.d. 10, 16 recto-verso), rezultă că transferul sumei de 200 000 MDL a fost efectuat în temeiul contractului de împrumut nr. 1 din 25 februarie 2016, document indicat expres ca fundament al operațiunii financiare. În aceste condiții, ordinul de plată nu putea fi examinat izolat, ci exclusiv în coroborare cu actul juridic generator al obligației – contractul de împrumut. Or,

împrumutul este un contract sinalagmatic, care dă naștere unor obligații reciproce pentru ambele părți, iar ordinul de plată atestă doar executarea obligației împrumutătorului de a transmite suma de bani, fără a reflecta obligațiile asumate de împrumutat, în special termenul de restituire a împrumutului.

73. Distinct de cele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că la materialele dosarului lipsește contractul de împrumut nr. 1 din 25 februarie 2016, act juridic indicat expres în evidența contabilă a SRL „Casa-Video” drept temei al transferului sumei de 200 000 MDL și care este izvorul raporturilor obligaționale dintre părți.

74. Or, în lipsa acestui contract, instanțele ierarhic inferioare erau în imposibilitate obiectivă de a stabili condițiile esențiale ale raportului juridic dedus judecării, în special termenul pentru care a fost acordat împrumutul, momentul scadenței obligației de restituire, precum și eventualele clauze privind exigibilitatea anticipată sau modalitatea de executare a obligației.

75. În aceste circumstanțe, instanțele inferioare nu puteau concluziona cert în privința momentului nașterii dreptului la acțiune al SRL „Casa-Video” și, pe cale de consecință, nici asupra începutului curgerii și expirarea termenului de prescripție extinctivă, fără a examina actul juridic generator al obligației.

76. Obligația de restituire a împrumutului devine exigibilă la termenul stabilit prin contract sau, în lipsa acestuia, în condițiile prevăzute de lege, iar determinarea acestui moment este esențială pentru stabilirea începutului curgerii prescripției. Aprecierea scadenței exclusiv prin raportare la data punerii în întârziere a debitorului, fără a analiza dacă obligația era deja exigibilă anterior.

77. În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține ca fiind relevante reperele temporale ale speței: actul juridic generator al obligației este datat cu 25 februarie 2016, transferul mijloacelor bănești a avut loc la 26 februarie 2016, insolvabilitate SRL „Casa-Video” a fost constatată prin hotărârea din 19 mai 2020, prin care a fost desemnat ca lichidator administratorul autorizat Vladimir Balan, somațiile au fost expediate abia la 23 aprilie 2021 și 15 mai 2021, iar acțiunea a fost introdusă în instanță la 17 iunie 2021. Acest interval temporal evidențiază o perioadă îndelungată de inacțiune din partea creditorului, care nu poate fi ignorată în analiza incidenței prescripției extinctive.

78. Or, instituția prescripției extinctive are ca finalitate asigurarea stabilității și securității raporturilor juridice, protejând debitorul împotriva valorificării tardive a unor pretenții care, prin trecerea timpului, devin dificil de verificat sub aspect probator și imprevizibile sub aspect juridic. Acceptarea ideii că dreptul la acțiune s-ar naște exclusiv la momentul punerii în întârziere, după o perioadă de mai mulți ani

de la nașterea raportului obligațional, ar lipsi de efect util instituția prescripției și ar crea o stare de incertitudine perpetuă în raporturile civile.

79. Inacțiunea creditorului pe parcursul perioadei februarie 2016 – aprilie 2021, interval în care acesta nu a întreprins niciun demers concret pentru valorificarea pretinsului drept de creanță, este de natură să creeze o stare de incertitudine juridică în raporturile dintre părți. O asemenea pasivitate îndelungată este incompatibilă cu exigențele securității raporturilor juridice, întrucât permite menținerea pe o durată excesivă a unei situații juridice neclare. Iar instituția prescripției extinctive, la rândul său, urmărește înlăturarea riscului valorificării tardive a unor pretenții față de care creditorul nu a manifestat interes și diligență.

80. În aceste condiții, simpla expediere a somațiilor în anul 2021 nu poate avea ca efect amânarea artificială a începutului curgerii termenului de prescripție, în lipsa stabilirii obiective, în baza contractului de împrumut, a momentului exigibilității obligației. O asemenea interpretare ar fi contrară principiului securității raporturilor juridice și ar permite creditorului să dispună discreționar de momentul nașterii dreptului la acțiune și ignorării prescripției.

81. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, necercetarea contractului de împrumut nr. 1 din 25 februarie 2016 de către instanțele ierarhic inferioare a condus la o apreciere formală a naturii obligației deduse judecății și au lipsit de suport factual concluziile sub aspectul determinării scadenței obligației și sub aspectul calculării termenului de prescripție extintivă.

82. Cu titlu succesiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că un alt argument invocat de pârât în apărarea sa constă în susținerea că la data de 16 martie 2016 ar fi restituit împrumutul în numerar la casieria SRL „Casa-Video”.

83. Însă, din memoriul deciziei instanței de apel rezultă că aceasta nu a elucidat complet argumentele pârâtului cu privire la restituirea împrumutului, limitându-se doar la faptul că pârâtul nu a prezentat documente contabile care ar confirma aceste circumstanțe.

84. În opinia Completului de judecată al Curții Supreme de Justiție, o asemenea concluzie este prematură și rezultă dintr-o administrare incompletă a probatoriului, or, instanțele inferioare nu au exercitat rolul activ ce le revine în procesul civil și nu au solicitat de la SRL „Casa-Video” prezentarea extraselor bancare și a descifrărilor contabile integrale pentru perioada martie 2016, perioadă în care se pretinde că a avut loc restituirea sumei împrumutate.

85. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție observă că, extrasul din cont al SRL „Casa-Video” a fost administrat doar parțial, fără a cuprinde intervalul

relevant pentru verificarea susținerilor pârâtului privind restituirea împrumutului la data de 16 martie 2016, ceea ce a făcut imposibilă verificarea reală a existenței sau inexistenței operațiunii financiare de introducere a mijloacelor financiare primite de la Ghennadi Sușco și a reflectării acesteia în evidența contabilă a societății.

86. În lipsa unei evaluări judiciare efective a acestor circumstanțe, Curtea Supremă de Justiție nu poate substitui rolul instanței de apel în administrarea, aprecierea și coroborarea probelor. Iar, lipsa unei analize riguroase a circumstanțelor speței și a unei motivări clare, pun în dificultate exercitarea unui control judiciar veritabil de către instanța de recurs.

87. Omisiunea de a analiza detaliat probele și a motiva în mod riguros soluția, nu permite părților să înțeleagă rațiunea soluției pronunțate. Motivarea nu reprezintă o simplă formalitate, ci o garanție a dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 20 din Constituția Republicii Moldova și art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

88. La aspectul dat este imperioasă jurisprudența CtEDO în cauza *Hiro Balani vs. Spania*, în care Înalta Curte a notat că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 § 1 din CEDO.

89. Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (*Perez c. Franței [MC]*, nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 80; *Loupas c. Greciei*, nr. 21268/16 din 20 iunie 2019, § 37; *Capacchione c. Republicii Moldova* din 30 noiembrie 2021, § 19).

90. De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Drepturile Omului, acest articol obligă instanțele să își motiveze deciziile sale. Întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie analizată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligație presupune, totuși, că o parte la procedura judiciară poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (*Paixão Moreira Sá Fernandes c. Portugaliei*, nr. 78108/14 din 25 februarie 2020, § 71 și cauzele citate în aceasta; *Caraman c. Republicii Moldova* din 16 februarie 2021, § 23).

91. În aceste condiții, instanța de recurs reține că se impune necesitatea casării deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel la Curtea de Apel Centru.

92. În conformitate cu art. 440 alin. (3), art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat Ghennadi Sușco, reprezentat de avocatul Constantin Tănase.

Casează integral decizia din 15 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către lichidatorul Societății cu Răspundere Limitată „Casa-Video” în procedura simplificată a falimentului, administratorul autorizat Vladimir Balan, împotriva lui Ghennadi Sușco cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni